

læst saavel Forhandlingerne — jeg har nemlig ikke været nærværende ved de tvende Behandlinger her i Tinget — og de Forslag, der ere fremkomne fra Mindretallet til Sagens Løsning. — Mindretallets Forslag lider efter min Mening af den Mangel kun at tage Sigte paa et Punkt, at Lyndet ikke bliver truffet op, og det er naturligt ogsaa et meget væsentligt Punkt, men til Gengæld lider det af andre Mangler, som jeg blot kortelig skal nævne, uden at komme videre ind paa dem, og som efter min Mening gøre en Løsning af denne Vej ikke vel mulig, og deriblandt den Mangel, at det er indskrænket til Kjøbenhavn. Derjom vi altsaa fulgte Mindretallet, vilde Fæstevæsenet blive ved at florere omtrent ligesaa galt som nu. Det vilde paa det ene Punkt Kjøbenhavn stabe nogen Forbedring, men om det realiter vilde være en væsentlig Forbedring, er dog et stort Spørgsmaal. Derjom vi havde vedtaget Mindretallets Forslag, vilde Fæstevæsenet kunne være drevet ved Stadens Grænser, de nuværende Fæstemandsvirksomheder kunne gaa ud til Frederiksberg, Sundbyerne, Utterslev, eller hvor det maatte behage dem at nebjætte sig og kunde der vedblive at drive deres Uvæsen. Jeg mener selvfølgelig ikke, og det ligger jo heller ikke i det, jeg allerede har sagt, at alle Fæstemænd ere nogle Oprækkere og Kæltringer, det være langt fra, men den Side, man vil ramme, nemlig Uvæsenet, den kan jeg ikke skønne egentlig vil blive væsentlig ødelagt ved Mindretallets Forslag, og det er jo det, den skulde, netop fordi det vil kunne drives ved Stadens Grænse, ikke at tale om i hele det øvrige Land. Der er ogsaa anført andre Grunde mod Forslaget, men dem skal jeg ikke komme ind paa, men denne vil jeg særlig betone. Naar man vil sige, at saa kunde der jo ske en Udvidelse til det øvrige Land, saa maa jeg dertil bemærke, at det kunde blive meget vanskeligt med den Form, Forslaget har, netop fordi man savner en Overkommunalbestyrelse for Købstæder og Land. Det er en Forudsætning, at der maa være en saadan fælles Overkommunalbestyrelse, for at den kunde oprette Fælleskontorer, Betalingen skulde jo i hvert Fald delvis gaa ud af af Kommunens Kasse. Det er en væsentlig Indvending, jeg har derimod, og dermed følger jo for Resten den, at skulde Forslaget udvides til det øvrige Land — hvad der efter min Mening vilde blive overordentlig vanskeligt, netop fordi den overordnede Kommunalbestyrelse savnes — saa vilde det blive temmelig kostbart, og saa vilde Staten jo i Virkeligheden blive nødt til at oprette en hel Mængde Embeder. Jeg

tror ikke, det egentlig er fornødent at gaa denne Vej for at saa bedre Forhold paa dette Punkt. Folketinget har jo ikke sagt sit sidste Ord i denne Sag, og det, synes jeg, giver Haab om, at det dog muligvis denne Gang kan lykkes at saa Sagen gennemført. Folketinget behandlede Sagen sidste Gang i Foraaret den 15de Marts 1887 og stillede den Gang et Forslag, der gik ud paa, at Fæstemandsvæsenet skulde være bunden Næring, saaledes at enhver, som vilde løse Næringsbevis, iøvrigt underkaste sig det gældende Regulativ og stille tilbørlig Kaution, kunde blive Fæstemand. Nu kan det vel ikke nægtes, at det dog paa en Maade gør Fæstemandsvirksomheden til privat Konkurrence med disse Indskrænkninger. Det kan vel heller ikke nægtes, at det ikke vil være helt uden Fare i det mindste for Kjøbenhavns Bedkommende, og jeg kan heller ikke se bedre af Folketingets Forhandlinger, end at dette selv har faaet denne Tvivl. Der var et enkelt Medlem, som nu ikke mere er Folketingsmand. Neergaard, der ogsaa mente at det kunde være farligt for Kjøbenhavns Bedkommende saaledes at overlade Fæstevæsenet til den frie Konkurrence, omend i en reguleret Form. Han henstillede derfor i sine Udtalelser om dette Forslag til Lyndevalget, om det vilde tage under Overvejelse, om man ikke kunde følge Lovforslaget saa nogenlunde for Kjøbenhavns Bedkommende, men derimod vedtage andre Regler for Landet. Udvalget lovede at tage det under Overvejelse, men allerede to Dage efter, den 17de Marts, kom Forslaget til 3dje Behandling, og Udvalget erklærede da, at det ikke havde haft Tid til at overveje dette Spørgsmaal. Deraf fulgte, at Rigsdagsmanden for Kjøbenhavns Amts 4de Valgkreds (Hørup) foreslog Sagen standset og paany henvist til Udvalget. Men da det altsaa var henimod Samlingens Slutning, lykkedes det ikke at komme til Ende med Forhandlingerne. Folketinget har altsaa selv haft en Følelse af, at det dog maatte ogsaa var betænkeligt at gaa denne Vej og overlade Forholdet til den frie Konkurrence med de Indskrænkninger, jeg her har omtalt. Jeg tror ogsaa, at man noget for ensidig saa hen til Grundlovens § 83 med Hensyn til dette Forhold, hvor det gælder om at værne baade Lyndets og Arbejds-gibernes, ja, hvorfor ikke sige hele Samfundets Interesse. Jeg skal ikke her udtale mig videre om, hvorledes Løsningen kunde blive; der er jo for Øjeblikket ikke mere at gøre i dette Ting, men jeg vil dog henstille til Overvejelse, om man ikke kunde prøve den Udvej at lade Kjøbenhavns Kommunalbestyrelse, der jo bestaar af Magistraten og